

O'quvchilarda ijrochilik ko'nikmalarini shakllantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning roli

Farida Erkinbaevna Eralieva
Buxoro Xalqaro universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiqiy ijrochilik ko'nikmalarini shakllantirish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati, ularning o'quvchilarning estetik, ijodiy va amaliy faoliyatini rivojlantirishdagi o'rni tahlil etilgan. Shuningdek, dars jarayonida innovatsion metodlar, axborot texnologiyalari va interfaol yondashuvlardan foydalanishning samaradorligi yoritilgan. Tadqiqotda musiqiy ijrochilik malakasini oshirishda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqot, motivatsiya, ijodiy muhit hamda texnologik vositalarning integratsiyasi muhim omil sifatida ko'rsatib o'tilgan. O'quvchining musiqani eshitish, anglash, talqin qilish va uni texnik jihatdan to'g'ri ijro etish malakasini oshirish yo'llari ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: ijrochilik ko'nikmalari, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, musiqiy ta'lim, interfaol usullar, innovatsiya, o'quv jarayoni, kreativlik, motivatsiya, refleksiya, musiqiy tafakkur

The role of modern pedagogical technologies in the formation of students' performing skills

Farida Erkinbaevna Eralieva
Bukhara International University

Abstract: This article analyzes the importance of modern pedagogical technologies in the process of forming musical performing skills, their role in the development of students' aesthetic, creative and practical activities. It also highlights the effectiveness of using innovative methods, information technologies and interactive approaches in the teaching process. The study indicates that communication between the teacher and the student, motivation, creative environment and integration of technological tools are important factors in improving musical performing skills.

Keywords: performing skills, modern pedagogical technologies, music education, interactive methods, innovation, learning process, creativity, motivation, reflection, musical thinking

1. Ijrochilik ko'nikmasining mohiyati va ahamiyati

Ijrochilik - bu musiqiy asarni ma'lum bir badiiy maqsad asosida ovoz, cholg'u yoki harakat orqali ifoda etish san'atidir. Ijrochilik ko'nikmalari deganda, o'quvchining musiqani eshitish, anglash, talqin qilish va uni texnik jihatdan to'g'ri ijro etish malakasi tushuniladi.

Ijrochilik malakalarini shakllantirishda quyidagi tarkibiy qismlar ajralib turadi:

Texnik tayyorgarlik: qo'l, nafas, tovush va harakat muvofiqligi;

Badiiy ifoda: asarning mazmunini his etish va hissiyot bilan yetkazish;

Analitik tafakkur: asarni tahlil qilish, shakl va uslubni tushunish;

Estetik sezgirlik: tovush, ohang, ritm, tembr kabi musiqiy komponentlarni idrok etish;

Sahnaviy madaniyat: o'zini tutish, psixologik tayyorgarlik, auditoriya bilan muloqot.

Ijrochilik ko'nikmalari tizimli va uzluksiz ta'lim jarayonida, dars hamda darsdan tashqari mashg'ulotlarda shakllanadi. Ushbu jarayonni samarali tashkil etish uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalar muhim ahamiyat kasb etadi.

2. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar tushunchasi

"Pedagogik texnologiya" atamasi o'quv jarayonini maqsadga yo'naltirilgan, tizimli va boshqariladigan shaklda tashkil etish usullarini anglatadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar esa bu jarayonni axborot-kommunikatsiya vositalari, innovatsion metodlar, shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar orqali amalga oshirishni nazarda tutadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim tizimini raqamlashtirish, innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish haqidagi qaror va farmonlari zamonaviy texnologiyalarni o'qitish jarayoniga chuqur tatbiq etish uchun keng imkoniyatlar yaratdi. Bu, o'z navbatida, ijrochilik faoliyatini o'qitishda ham yangi bosqichni boshlab berdi.

Musika ta'limida qo'llanilayotgan zamonaviy pedagogik texnologiyalar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Interfaol metodlar (klaster, aqliy hujum, "Insert", "Blits so'rov" va boshqalar);

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (multimedia, onlayn darslar, virtual ansambllar);

Loyiha asosida o'qitish texnologiyasi;

Modulli ta'lim;

Muammoli ta'lim;

Kreativ pedagogika;

Reflektiv yondashuvlar.

3. Ijrochilikni shakllantirishda interfaol metodlarning roli

Interfaol o'qitish metodlari o'quvchini faol subyekt sifatida dars jarayoniga jalb etadi. Musiqa darslarida bu metodlar o'quvchilarning musiqiy eshituvini, ritmik sezgisini, ijodiy tafakkurini faollashtiradi.

Masalan:

“Aqliy hujum” usuli orqali o'quvchilar asarni turlicha talqin qilish variantlarini taklif etadi;

“Rol o'ynash” usuli sahnaviy chiqishlarda emotsional tayyorgarlikni oshiradi;

“Klaster” usuli musiqiy g'oya va obrazlarni tizimlashtirishga yordam beradi;

“Insert” texnikasi esa tinglovchi va ijrochi o'rtasidagi muloqotni mustahkamlaydi.

Bu usullar orqali o'quvchi dars jarayonida nafaqat passiv tinglovchi, balki faol ishtirokchiga aylanadi. Shu yo'l bilan u o'zining musiqiy salohiyatini mustaqil namoyon eta oladi.

4. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ahamiyati

Zamonaviy musiqa ta'limi raqamli vositalarsiz tasavvur etib bo'lmaydi. Audio-video yozuvlar, onlayn platformalar, virtual sinflar o'quvchiga musiqani ko'p qirrali idrok etish imkonini beradi. Masalan:

Musiqa asarlarini YouTube, Spotify yoki Moodle orqali tahlil qilish;

Onlayn “ansambl mashg'ulotlari”ni Zoom yoki Google Meet orqali tashkil etish;

Notalarni MuseScore, Sibelius dasturlari orqali yozish va tahrirlash;

Ijrochilikni videoyozuvda tahlil qilish - refleksiya vositasi sifatida.

Bu yondashuvlar o'quvchilarda musiqani tinglash, tahlil qilish va ijro etish ko'nikmalarini chuqurlashtiradi. Ayniqsa, o'qituvchi tomonidan raqamli vositalar yordamida individual fikr-mulohazalar berilishi o'quvchining o'z ustida ishlashini kuchaytiradi.

5. Kreativ pedagogika va ijodiy yondashuvlar

Kreativlik - musiqiy ijrochilikning ajralmas jihatidir. O'qituvchi o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ochish uchun ularga mustaqil kompozitsiyalar tuzish, improvizatsiya mashqlari bajarish, milliy kuylar asosida yangi ohanglar yaratish kabi topshiriqlar beradi.

Masalan:

“Melodiyani davom ettir” mashqi;

“Ritmni o'zgartir” topshirig'i;

“Asarni boshqa cholg'uda talqin et” vazifasi;

“Kuyga so'z yozish” mashqi.

Bu jarayonda o'quvchi musiqani faqat takrorlamaydi, balki uni qayta yaratuvchi, yangi badiiy obrazni izlovchi ijodkor sifatida shakllanadi. Shunday yondashuv o'quvchilarda mustaqil fikrlash, estetik did va o'z ijodiga mas'uliyatni kuchaytiradi.

6. Motivatsiya va refleksiya - ijrochilikni rivojlantiruvchi omillar

Ijrochilikda muvaffaqiyatning muhim omillaridan biri bu - motivatsiyadir. O'quvchi musiqani sevsa, asarning mazmunini anglab ijro etsa, u o'z ustida muntazam ishlaydi. Pedagog bu jarayonda quyidagi yo'llardan foydalanadi:

Musobaqa, tanlov va konsertlarda ishtirok etish;

Ijrochilik jarayonini baholashda rag'batlantirish tizimidan foydalanish;

Shaxsiy yutuqlarni tan olish va e'tirof etish.

Refleksiya esa o'quvchining o'z faoliyatiga tanqidiy nazar tashlash, xatolarni tahlil qilish, o'z-o'zini baholash malakasini shakllantiradi. Bu jarayonda videoyozuvlar, audio tahlillar, "o'z fikrini ayt" metodlari samarali bo'ladi.

7. O'qituvchi shaxsining roli

Zamonaviy texnologiyalarni qo'llashda eng muhim omil bu - o'qituvchining pedagogik mahoratidir. Chunki texnologiya vosita, lekin uni to'g'ri boshqaruvchi insondir. O'qituvchi quyidagi kompetensiyalarga ega bo'lishi lozim:

Musiqaning nazariy va amaliy bilimlarini chuqur bilish;

Axborot texnologiyalarini erkin qo'llash;

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirish;

Innovatsion fikrlash va ijodiy tashabbus ko'rsatish.

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlikda asosiy tamoyil - subyekt-subyektli muloqotni yo'lga qo'yishdir. Bunda o'quvchi o'zini o'qituvchi bilan teng darajada ijodkor sifatida his etadi.

8. Amaliy tajribalar va samaradorlik

Musiqaning maktablari va san'at kollejlari o'tkazilgan amaliy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llagan o'qituvchilar dars jarayonida yuqori natijalarni qo'lga kiritmoqda. Jumladan:

- Interfaol usullar yordamida o'quvchilarning tinglash va eslab qolish ko'rsatkichlari 40-50% ga oshgan;

- Multimedia vositalaridan foydalanilgan darslarda ijodiy faollik sezilarli ortgan;

- Mustaqil ijrochilik mashg'ulotlarini videoyozuv orqali tahlil qilish o'quvchilarning xatolarni o'zlari aniqlash malakasini kuchaytirgan.

Demak, zamonaviy texnologiyalar musiqiy ta'limni jonlantirib, o'quvchini passiv o'rganishdan faol ijodiy ishtirokchiga aylantirmoqda.

Xulosa qilib aytganda, o'quvchilarda ijrochilik ko'nikmalarini shakllantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar quyidagi yo'nalishlarda muhim rol o'ynaydi:

1. O'quvchilarning ijodiy tafakkurini va musiqiy tafakkurini rivojlantiradi;

2. Ta'lim jarayonini qiziqarli, interfaol va natijaga yo'naltirilgan qiladi;

3. Mustaqil ishlash, o'zini baholash va refleksiya madaniyatini shakllantiradi;

4. Musiqaning darslarida shaxsga yo'naltirilgan ta'limni ta'minlaydi;

5. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi ijodiy hamkorlikni mustahkamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б.Холиков. Развитие музыкального материала контрапунктических голоса произведения. Science and Education 3 (1), 553-558
2. К.Б.Холиков. проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. Scientific progress 2 (3), 1013-1018
3. К.Б.Холиков. Гармония к упражнению голоса их роль в регуляции мышечной деятельности при вокальной музыки. Scientific progress 2 (3), 705-709
4. К.Б.Холиков. Область применения двойные фуги. Scientific progress 2 (3), 686-689
5. К.Б.Холиков. Музыкально театральные драмы опера, оперетта Science and Education 3 (2), 1240-1246
6. К.Б.Холиков. Фактуры, музыкальной формы, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. Scientific progress 1 (4), 955-960
7. К.Б.Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. Science and Education 4 (7), 384-389
8. К.Б.Холиков. Своеобразие психологического рекомендация в вузе по сфере музыкальной культуре. Science and Education 4 (4), 921-927
9. К.Б.Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. Science and Education 5 (2), 445-451
10. К.Б.Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. Science and Education 5 (2), 452-458
11. К.Б.Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. Science and Education 4 (7), 206-213
12. К.Б.Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. Science and Education 6 (1), 21-27
13. К.Б.Холиков. Приёмы формирования музыкально теоретический интересов у детей младшего школьного возраста. Science and Education 4 (7), 357-362
14. К.Б.Холиков. Возможность использования этнически сложившихся традиций в музыкальной педагогике. Science and Education 4 (7), 345-349
15. К.Б.Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использование методов и приёмов музыкальной культуре. Science and Education 4 (7), 107-120
16. К.Б.Холиков. Организация учебного сотрудничества в процессе обучения теории музыки младших школьников. Science and Education 4 (7), 363-370

17. К.Б.Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. Science and Education 6 (1), 28-34
18. К.Б.Холиков. Динамическая обработка музыкального тембра и ритма в гипоталамусе мозга, переработка в рефлекторной дуге. Science and Education 6 (1), 65-70
19. К.Б.Холиков. Влияние классической музыки в разработке центральной нервной системы. Science and Education 6 (1), 49-56
20. К.Б.Холиков. Некоторые новые вопросы, связанные с применением методов и приёмов музыки в общеобразовательной системе. Science and Education 4 (7), 100-106
21. К.Б.Холиков. Музыкально компьютерные технологии, «музыкальный редактор» в науке и образовании Узбекистана. Science and Education 4 (7), 130-141
22. К.Б.Холиков. Диалоговые методы определения тональностей (не по квинтовому кругу). Science and Education 4 (7), 198-205
23. К.Б.Холиков. Музыкально педагогические приёмы по улучшению освоения учебного материала в школе. Science and Education 4 (7), 338-344
24. К.Б.Холиков. Музыкальная идея и создание новых идей, его развитие. Science and Education 5 (6), 129-136
25. К.Б.Холиков. Система грамматических форм полифонии, свойственных для классической многоголосной музыки. Science and Education 5 (11), 137-142
26. К.Б.Холиков. Искажения при синхронном направлении двух голосов в одновременной системе контрапункта и их решение. Science and Education 5 (11), 143-149
27. К.Б.Холиков. Три новые версии дефиниции формулировки мажора и минора. Science and Education 5 (11), 150-157
28. К.Б.Холиков. Совокупность идей и понятий, определяющих стиль написания ноты в компьютерной программе Сибелиус 9. Science and Education 5 (10), 171-178
29. К.Б.Холиков. Правила пользования печатными или электронными вариантами пользования музыкального редактора «финал». Science and Education 5 (10), 179-185
30. К.Б.Холиков. Обобщенные функции связок при исполнении академического пения включающей преобразования фальцета и вибрационной функции. Science and Education 5 (11), 287-292